

ORIGINAL RESEARCH PAPER

The study of teachers' motives and usage of social networks

F. Seraji^{*1}, R. Malmir¹, H. Abbasi Kasani²

¹ Department of Educational Sciences, Faculty of Humanities, Bu - Ali Sina University, Hamedan, Iran

² Department of Higher Education, Faculty of Education and Psychology, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

ABSTRACT

Received: 30 April 2020
Reviewed: 15 July 2020
Revised: 28 September 2020
Accepted: 24 October 2020

Keywords:

Teachers
Social networks
Motivation
How to use

* Corresponding author

fseraji@basu.ac.ir

☎ (+98912) 4976697

Background and Objectives: Users enter social networks with different motives and their participation in social networks is also different from each other. Having different goals and motives, teachers as users of social networks choose various ways to participate in these networks. So, laying emphasis on the role of motivation in the ways teachers use social networks, the present study aims at identifying teachers' motivation and the ways they use social networks. The specific objectives of this research are: 1. determining how virtual social networks are used by teachers who are actively using them. 2. Identifying the feedback of teachers in virtual social networks.

Methods: The present research is done using qualitative research approach. The field of this research includes groups and forums of Iranian teachers' social networks. In this research, 30 teachers who were active in social networks participated among whom 14 teachers were male and 16 teachers were female. All of these participants were managers of virtual channels and Various supergroups in social networks. They were selected using the logic of purposeful sampling and criterion-based method. The selection criterion was the record or history of the group or channel, the number of the followers and the number of the visitors. Also, the teachers who were selected for the interview in addition to this criterion, were selected in the field of e- content generation in virtual social networks by the Roshd center site as an active content generator. Every interviewee mentioned their views in answer to the interview questions for 40 to 45 minutes. To analyze data, the theme analysis method was used. In this method, first the concepts and codes are extracted from the interview text and then the status of each theme from the type of inclusive, organizing, and basic is determined in the network of themes. In this research, in order to perform this process, the following steps were taken: 1. Frist, with the frequent screening and active reading of the data, the search for the meaning and discovery of patterns began by using note-taking and punctuating the data (familiarity with the data). 2. After reading the data, the codes and concepts introducing the data were established (generating basic codes). 3. The identified codes were organized and transferred to certain themes (generating themes). 4. At this stage, the themes were named and reviewed as needed 5. The network of themes were generated to identify the basic, organizing and inclusive themes and the final report of the data was set.

Findings: The findings showed that teachers benefit from social networks for personal purposes such as entertainment, access to the news and communication with friends, and for occupational purposes, such as professional development and interaction with colleagues. The teachers' motives affect how they provide feedback and how they participate in the social networks. Teachers show various feedbacks and participation in the social media which can be classified into six levels of reasonable diffusing, liking, controlling, counselling, criticizing, and commenting.

Conclusion: Levels of teachers' participation in the social networks in terms of their professional development and occupational learning is of significance from the perspective that the more the participation of the teachers in social networks can be organized by using specific projects and programs, so that they can move away from weak interactions, such as diffusing, liking, and controlling towards counselling, criticizing, and reasoning, they can be more profoundly involved with their own occupational themes in the social networks and can benefit from any time, any place, and interactive potentials of this environment for their own professional development.

NUMBER OF REFERENCES
18

NUMBER OF FIGURES
1

NUMBER OF TABLES
3

مقاله پژوهشی

مطالعه انگیزه‌ها و نحوه استفاده معلمان از شبکه‌های اجتماعی

فرهاد سراجی^{۱*}، رضا المامیر^۱، حامد عباسی کسانلی^۲

^۱ گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران

^۲ گروه آموزش عالی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

چکیده

پیشینه و اهداف: کاربران با انگیزه‌های متفاوت وارد شبکه‌های اجتماعی می‌شوند و نحوه مشارکت آن‌ها نیز در شبکه‌های اجتماعی از هم متفاوت است. معلمان به‌عنوان کاربر شبکه‌های اجتماعی با اهداف و انگیزه‌های گوناگون، شیوه مختلفی را برای مشارکت در این شبکه‌ها برمی‌گزینند. لذا پژوهش حاضر با تأکید بر نقش انگیزه‌ها در نحوه استفاده از شبکه‌های اجتماعی معلمان به مطالعه انگیزه‌ها و نحوه مشارکت معلمان در شبکه‌های اجتماعی می‌پردازد. اهداف ویژه آن عبارتند از:

تاریخ دریافت: ۱۱ اردیبهشت ۱۳۹۹
تاریخ داوری: ۲۵ تیر ۱۳۹۹
تاریخ اصلاح: ۷ مهر ۱۳۹۹
تاریخ پذیرش: ۳ آبان ۱۳۹۹

۱. تعیین نحوه استفاده معلمان فعال در شبکه‌های اجتماعی مجازی از این شبکه‌ها.
۲. تعیین نوع بازخوردهای معلمان در شبکه‌های اجتماعی.

روش‌ها: پژوهش حاضر با استفاده از رویکرد کیفی انجام شده است. میدان پژوهش، گروه‌ها و تالارهای گفتگوی شبکه‌های اجتماعی معلمان ایران می‌باشد. در این پژوهش با ۳۰ نفر از معلمان فعال در شبکه‌های اجتماعی مصاحبه نیمه‌ساختاریافته صورت گرفت که ۱۴ نفر از آنان مرد و ۱۶ نفر زن بودند که همه این افراد، مدیر کلنل مجازی و ابرگروه‌های مختلف در شبکه‌های اجتماعی بودند و با استفاده از منطق نمونه‌گیری هدفمند و شیوه ملاک‌محور انتخاب شدند. ملاک انتخاب آن‌ها سابقه گروه یا کانال، تعداد دنبال‌کنندگان و تعداد بازدیدکنندگان بود. همچنین معلمانی برای مصاحبه انتخاب شدند که علاوه بر این ملاک‌ها، در حوزه تولید محتوای الکترونیکی در شبکه‌های اجتماعی توسط سایت مرکز رشد به عنوان فرد فعال در تولید محتوا برگزیده شده بودند. هر مصاحبه‌شونده به مدت ۴۰ الی ۴۵ دقیقه حول محور سؤالات مصاحبه نظرات خود را مطرح کردند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش تحلیل مضمون استفاده شد. در این روش ابتدا مفاهیم و کدهای مهم از متن مصاحبه استخراج می‌شود و سپس جایگاه هر مضمون از نوع فراگیر، سازمان‌دهنده و پایه در شبکه مضامین مشخص می‌گردد. در این پژوهش برای انجام این فرایند گام‌های زیر طی شد: (۱) در ابتدا با مطالعه مکرر داده‌ها و خواندن فعال آن‌ها، جستجوی معانی و کشف الگوها با یاداشت‌برداری و علامت‌گذاری داده‌ها آغاز گردید (آشنایی با داده‌ها). (۲) پس از خواندن داده‌ها، کدها و مفاهیم معرف داده‌ها ایجاد شد (ایجاد کدهای اولیه). (۳) کدهای شناسایی‌شده، سازمان داده شده و به مضمون‌های مشخص تبدیل شدند (ایجاد مضمون‌ها). (۴) در این مرحله مضمون‌ها نام‌گذاری و در صورت نیاز بازنگری شدند. (۵) شبکه مضامین برای شناسایی مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر ایجاد شد و در ادامه گزارش نهایی داده‌ها تنظیم شد.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که معلمان از شبکه‌های اجتماعی با انگیزه‌های شخصی برای تفریح، دسترسی به اخبار و تعامل با آشنایان و با انگیزه‌های شغلی برای توسعه حرفه‌ای و تعامل با همکاران بهره می‌گیرند. انگیزه‌های معلمان بر نحوه ارائه بازخورد و شیوه مشارکت آن‌ها در شبکه‌های اجتماعی مؤثر است. بازخوردها و مشارکت آن‌ها در شبکه‌های اجتماعی متنوع است که می‌توان آن‌ها را به شش سطح منتشرکنندگی، لایک‌کنندگی، کنترل‌کنندگی، مشورت‌دهی، نقدکنندگی و کامنت‌گذاری مستدل طبقه‌بندی نمود.

نتیجه‌گیری: سطوح مشارکت معلمان در شبکه‌های اجتماعی از منظر توسعه حرفه‌ای و یادگیری‌های شغلی آن‌ها از این منظر حائز اهمیت است که هراندازه بتوان با طرح‌ها و برنامه‌های مشخص، مشارکت معلمان در شبکه‌های اجتماعی را طوری سازماندهی کرد که از تعاملات ضعیف مانند منتشرکنندگی، لایک‌کنندگی و کنترل‌کنندگی به سمت مشورت‌دهی، نقدکنندگی و استدلال‌ورزی حرکت کنند؛ به شکل عمیق با مفاهیم شغلی خود در شبکه‌های اجتماعی درگیر می‌شوند و از ظرفیت‌های هر زمانی، هر مکانی و تعاملی این محیط برای توسعه حرفه‌ای خود بهره می‌گیرند.

واژگان کلیدی:

معلمان
شبکه‌های اجتماعی
انگیزه
نحوه استفاده

* نویسنده مسئول

✉ fseraji@basu.ac.ir

① ۰۹۱۲-۴۹۷۶۶۹۷

مقدمه

در دو دهه اخیر، افزایش پُرشتابی در شمار افراد دارای دسترسی به اینترنت به وقوع پیوسته و دامنه برنامه‌های کاربردی اینترنت برای کارکردهای مختلف گسترده‌تر شده است. به گونه‌ای که استفاده جهانی از اینترنت و برنامه‌های کاربردی آن، تمامی جنبه‌های زندگی انسان را از کسب و کار و آموزش گرفته تا فعالیت‌های اجتماعی، تحت تأثیر قرار داده است [۱]. یکی از این برنامه‌های کاربردی، شبکه‌های اجتماعی هستند که تحولات زیادی در ارتباط و تعامل افراد، تعامل‌های گفتگمانی، امکان دستیابی به اطلاعات سایر اعضا، تشکیل گروه‌هایی براساس علایق مشترک با برخی دیگر اعضای پایگاه، آشنایی با علایق آن‌ها و همچنین اشتراک‌گذاری عکس و ویدیو و ثبت نظریات در اینترنت را شکل و سمت و سو داده است. با وجود اهمیت و مزایای استفاده از شبکه‌های اجتماعی در فعالیت‌های آموزشی، ارزش و پایداری استفاده از این شبکه‌ها به میزان قابل توجهی به مشارکت مداوم و قصد کاربران برای استفاده شخصی خود از این شبکه‌ها و توصیه استفاده از آن به دیگران بستگی دارد. از این رو، شناخت انگیزه‌ها و متغیرهای تأثیرگذار بر قصد استفاده کاربران در شبکه‌های اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است [۲].

حضور و فعالیت کاربران در شبکه‌های اجتماعی متنوع و متفاوت است. براساس سناریوی متفاوت هرکدام از این رسانه‌ها و میزان جذابیت موضوع فعالیت، محیط، رابط کاربری و اجزای آن‌ها، میزان متفاوتی از مشارکت کاربران در شبکه‌های اجتماعی وجود دارد؛ گرچه این موضوع از ویژگی‌های شخصی افراد نیز تأثیر می‌پذیرد [۳]. در یک نوع از مشارکت، کاربران در مقام تولیدکننده در شبکه‌های اجتماعی معمولاً با اتکا به تجربه زیسته خود در زندگی روزمره به تولید پیام و شکل دادن به گروه‌ها و اجتماعات می‌پردازند؛ که البته کنش‌های اجتماعی مجازی آن‌ها و تولید پیام می‌تواند متأثر از دو انگیزه میل شخصی به داشتن حریم خصوصی و تمایل آن‌ها به بیشتر دیده شدن باشد. در نوعی دیگر، کاربرانی هستند که تنها به انتشار پیام و توزیع و همچنین تسهیم اطلاعات می‌پردازند و تفسیر خود را از آنچه که نشر می‌دهند، به اشتراک می‌گذارند. به عبارتی درک خود از آنچه که در کنش‌های اجتماعی مطرح می‌شود را بیان می‌کنند، و در مقام توزیع‌کنندگی قرار دارند. همچنین نوع دیگری از کاربران نیز از شبکه‌های اجتماعی تنها به مثابه نوعی رسانه شخصی و خصوصی استفاده می‌کنند. به عبارتی فعالیت آن‌ها به عنوان مصرف‌کننده در شبکه‌های اجتماعی می‌باشد که اطلاع از مطالب و پُست‌ها و کامنت‌های افراد شناخته شده، پیام‌ها، آثار و یادداشت‌های دیگر کاربران را در شبکه‌های اجتماعی بازدید و برای خودشان ثبت و نگهداری می‌کنند [۴]. می‌توان گفت، با توجه به اینکه فعالیت‌های متنوعی در شبکه‌های اجتماعی توسط کاربران صورت می‌پذیرد، این مسأله پیش می‌آید که نحوه فعالیت کاربران در این شبکه‌ها مورد بررسی قرار گیرد تا بتوان نوع فعالیت آنان را در حیطه‌های مختلف مورد توجه قرار داد.

با توجه به تنوع شبکه‌های اجتماعی و افزایش ضریب نفوذ اینترنت، معلمان زیادی از این ابزارها استفاده می‌کنند. آن‌ها از شبکه‌های اجتماعی به عنوان محملی برای اظهارنظر در مورد عرصه‌های مختلف زندگی بهره می‌گیرند. انتخاب محتوای درست در این شبکه‌ها، تناسب با ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی، سن استفاده‌کنندگان و ویژگی‌های اقشار استفاده‌کننده، همه و همه در نحوه مشارکت در این شبکه‌ها دخیل هستند.

برخی از صاحب‌نظران بیان کرده‌اند که استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی جزء جدایی‌ناپذیری از زندگی بسیاری از معلمان شده است و بر روی کلیه جوانب زندگی، از جمله میزان مطالعه و عملکرد آموزشی آن‌ها، تأثیر داشته است [۵]. از طرفی شبکه‌های اجتماعی مجازی حتی شیوه برقراری ارتباط شاگرد و معلم و روش تدریس در سطوح مختلف تحصیلی را هم متحول کرده است؛ به شکلی که دانش‌آموزان دامنه فرایند یادگیری خود را به خارج از محدوده‌های کلاس گسترش داده‌اند و از شبکه‌های اجتماعی به عنوان یک عامل کلیدی در فرایند خلق دانش و به اشتراک‌گذاری محتوا استفاده می‌کنند. مقوله بسیار مهم آن است که شبکه‌های اجتماعی از لحاظ چگونگی فعالیت کاربران نیز نقش مهمی در تکامل بشر امروز دارند [۶].

بر اساس نظریه یادگیری مشارکتی، شبکه‌های اجتماعی برای ایجاد تحول در آموزش و تغییر روابط بین معلم با دانش‌آموز و دانش‌آموزان با یکدیگر ظرفیت بالایی دارد [۷]. معلمان از طریق شبکه‌های اجتماعی می‌توانند تجربه‌ها و اطلاعات خود را با یکدیگر مبادله کنند و با تبادل اطلاعات، دانش، مهارت و نگرش‌های خود را درباره حرفه معلمی توسعه دهند [۸]. در بستر شبکه‌های اجتماعی، اثرگذاری معلم محدود به فضای کلاس و زمان حضورش در مدرسه نیست؛ بلکه به شکل ضمنی و غیررسمی تداوم دارد. این شبکه‌ها، تفکر انتقادی گروهی، یادگیری پروژه‌محور تیمی و حل مسأله گروهی را تقویت می‌کنند و قدرت آن‌ها تنها به تولید و هم‌رسانی دانش اعضای شبکه محدود نمی‌شود؛ بلکه امکان ارائه بازخورد و تولید دانش جدید را نیز فراهم می‌آورد. بنابراین معلمان از این ابزارها به عنوان وسیله‌ای برای برقراری ارتباط از دور و تشریح مساعی، تعامل و بازخورد بین گروه‌های همگن و ناهمگن به شکل هدف‌دار استفاده می‌کنند. این کاربرد فناوری در تعامل مستقیم با رایانه و دیگر ابزارهای ارتباطی، باعث ارتقای سواد دیجیتال و سواد اطلاعاتی در معلمان می‌شود. همچنین در این شبکه‌ها ایده تولید می‌شود، به چالش کشیده می‌شود و مورد نقد و ارزیابی قرار می‌گیرد [۹].

با وجود اهمیت و مزایای استفاده از شبکه‌های اجتماعی در فعالیت‌های آموزشی، ارزش و پایداری استفاده از این شبکه‌ها به میزان قابل توجهی به مشارکت مداوم و قصد کاربران برای استفاده شخصی خود از این شبکه‌ها و توصیه استفاده از آن به دیگران بستگی دارد. از این رو ضروری است تا انگیزه‌های کاربران و عوامل مرتبط با کاربرد این شبکه‌ها در معلمان مورد مطالعه قرار گیرد [۱۰]. بروبکر (Brubaker) [۱۱] نشان

مضمون استفاده شد. در این روش ابتدا مفاهیم و کدهای مهم از متن مصاحبه استخراج می‌شود و سپس جایگاه هر مضمون از نوع فراگیر، سازمان‌دهنده و پایه در شبکه مضامین مشخص می‌گردد. در این پژوهش برای انجام این فرایند گام‌های زیر طی شد: (۱) در ابتدا با مطالعه مکرر داده‌ها و خواندن فعال آن‌ها، جستجوی معانی و کشف الگوها با یادداشت‌برداری و علامت‌گذاری داده‌ها آغاز گردید (آشنایی با داده‌ها). (۲) پس از خواندن داده‌ها، کدها و مفاهیم معرف داده‌ها ایجاد شد (ایجاد کدهای اولیه). (۳) کدهای شناسایی شده، سازمان داده شده و به مضمون‌های مشخص تبدیل شدند (ایجاد مضمون‌ها). (۴) در این مرحله مضمون‌ها نام‌گذاری و در صورت نیاز بازنگری شدند. (۵) شبکه مضامین برای شناسایی مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر انجام شد و در ادامه گزارش نهایی داده‌ها تنظیم شد.

نتایج و بحث

مقالات این بخش به تحلیل یافته‌های حاصل از تحلیل مضمونی اظهارت پاسخگویان اختصاص دارد. در اینجا مضمون‌های اصلی به دست آمده از تحلیل و مقوله‌بندی مصاحبه‌ها و متناسب با آن‌ها، بخش‌هایی از پاسخ‌های شرکت‌کنندگان در این پژوهش ذکر شده است.

سؤال اول پژوهش: معلمان فعال در شبکه‌های اجتماعی مجازی چه نوع استفاده‌هایی از این شبکه‌ها می‌کنند؟
یافته‌های پژوهش نشان داد که در مجموع، معلمان از شبکه‌های اجتماعی دو استفاده عمده می‌کنند: استفاده‌های شغلی و حرفه‌ای و استفاده‌های شخصی (جدول ۲).

مضمون فراگیر یک: فعالیت شغلی و انگیزه‌های مربوط به آن
در این فعالیت، قصد قبلی و انتخاب دخیل است. معلمان در این نوع استفاده در حیطه مربوط به شغل خود دست به انتخاب چنین فعالیتی می‌زنند. معلمان با استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در حیطه شغلی، سطح بالایی از تجارب یادگیری مثبت، اشتراک‌گذاری و کارکردهای تعاملی را به دست می‌آورند و قابلیت‌های منحصر به فردی که در آموزش مبتنی بر شبکه وجود دارد را کسب می‌کنند. همچنین نحوه استفاده در این شیوه شامل موارد زیر می‌باشد: ۱. شناخت و آگاهی از روش تدریس و ارزشیابی؛ ۲. کسب تجارب همکاران؛ ۳. آشنایی با مسائل تربیتی و پرورشی؛ ۴. آشنایی با فعالیت‌های یادگیری و تکالیف (آشنایی با طراحی آموزشی)؛ ۵. شنودگی و خواندن پُست‌ها با دقت و تمرکز بالا.

- شناخت و آگاهی از روش تدریس و ارزشیابی
مشارکت‌کنندگان در خصوص آشنایی با روش‌های نوین تدریس و ارزشیابی‌های متنوع از دانش‌آموزان، در تلگرام و اینستاگرام به جستجو می‌پردازند. مصاحبه‌شونده کد ۱ در این خصوص این‌گونه بیان می‌کند:
«در تلگرام و در حیطه کاری خودم، از موضوعات درسی جهت به‌روز بودن در تدریس و نحوه ارزشیابی‌های مختلف از دانش‌آموزان و

داد که برخی افراد برای ایجاد و حفظ روابط دوستی، تعامل با خانواده و یافتن هم‌فکر در فیس‌بوک حضور دارند. بررسی انگیزه‌های افراد برای عضویت در شبکه‌های اجتماعی مجازی نشان می‌دهد که این شبکه‌ها نیازهای کاربران را که قبلاً به‌طور پراکنده با پست الکترونیک، وبگاه‌های خبری، وب‌نوشت‌ها و اتاق‌های گفتگو برآورده می‌شد را تأمین می‌کنند. اغلب افراد برای سرگرمی، نیازهای اطلاعاتی، معاشرتی، کنجکاوی، رهایی، تعامل اجتماعی و گذراندن وقت در این شبکه‌ها حضور می‌یابند [۱۲]. در واقع کاربران شبکه‌های اجتماعی مجازی با حضور در این شبکه‌ها برای رفع نیازهای بین‌فردی، تماس اجتماعی، هویت شخصی و نیازهای اطلاعاتی خود تلاش می‌کنند [۱۳].

پژوهش‌هایی در ارتباط با نحوه استفاده و حضور در رسانه‌های اجتماعی صورت گرفته است که به ذکر نمونه‌هایی از آن‌ها پرداخته می‌شود. پژوهش‌هایی نظیر معینی‌کیا و همکاران [۲۴] خلیلی [۲۵] و ضیایی‌پرور و عقیلی [۲۶] نشان می‌دهند که اغلب کاربران از شبکه‌های اجتماعی مجازی برای پر کردن اوقات فراغت، تفریح و سرگرمی استفاده می‌کنند. در صورتی که این شبکه‌ها علاوه بر ظرفیت‌های تفریحی، قابلیت‌های بسط تعامل و مشارکت، تبادل اطلاعات، ارائه بازخورد و نقد را دارند و معلمان می‌توانند با انگیزه‌های مختلف از آن بهره‌گیرند. بررسی پیشینه نشان می‌دهد که پژوهش‌های قبلی بر انگیزه‌ها و رفتارهای دانشجویان متمرکز بوده و در دو پژوهش نحوه استفاده معلمان از شبکه‌های اجتماعی مورد توجه بوده است. لذا پژوهش حاضر با تأکید بر نقش انگیزه‌ها در نحوه استفاده از شبکه‌های اجتماعی معلمان به مطالعه انگیزه‌ها و نحوه مشارکت معلمان در شبکه‌های اجتماعی می‌پردازد. بر این اساس سؤالات پژوهش حاضر عبارتند از:

۱. معلمان فعال در شبکه‌های اجتماعی مجازی چه نوع استفاده‌هایی از این شبکه‌ها می‌کنند؟
۲. معلمان در شبکه‌های اجتماعی چه بازخوردهایی می‌دهند؟

روش تحقیق

پژوهش حاضر با استفاده از رویکرد کیفی انجام شده است. میدان پژوهش، گروه‌ها و تالارهای گفتگوی شبکه‌های اجتماعی معلمان ایران می‌باشد. در این پژوهش با ۳۰ نفر از معلمان فعال در شبکه‌های اجتماعی مصاحبه نیمه‌ساختاریافته صورت گرفت که ۱۴ نفر از آنان مرد و ۱۶ نفر زن بودند که همه این افراد، مدیر کانال مجازی و ابرگروه‌های مختلف در شبکه‌های اجتماعی بودند و با استفاده از منطق نمونه‌گیری هدفمند و شیوه ملاک‌محور انتخاب شدند. ملاک انتخاب آن‌ها، سابقه گروه یا کانال، تعداد دنبال‌کنندگان و تعداد بازدیدکنندگان بود. همچنین معلمانی برای مصاحبه انتخاب شدند که علاوه بر این ملاک‌ها، در حوزه تولید محتوای الکترونیکی در شبکه‌های اجتماعی توسط سایت مرکز رشد به‌عنوان فرد فعال در تولید محتوا برگزیده شده بودند. هر مصاحبه‌شونده به مدت ۴۰ الی ۴۵ دقیقه حول محور سؤالات مصاحبه نظرات خود را مطرح کردند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش تحلیل

روش‌های تدریس جدیدی که در تلگرام هست، استفاده می‌کنم که باعث تغییر در روش‌های تدریس قدیمی شده و محتوای درسی راحت‌تر به دانش‌آموزان تفهیم می‌شود».

جدول 1: خلاصه‌ای از تحقیقات پیشین
Table 1: Summary of previous research

نتایج Results	جامعه پژوهش Population	روش پژوهش Research method	عنوان Title	شماره منبع Resources number	نویسنده/نویسندگان Authors	ردیف
استفاده معلمان از شبکه‌های اجتماعی به چهار صورت مصرف‌کننده اطلاعات، شبکه‌ساز اطلاعات، مشارکت‌کننده در جستجوی خود، و استفاده شغلی و حرفه‌ای می‌باشد. Teachers' use of social media in four ways including information consuming, information networking, participating in research and using social media for professional development.	آموزگاران Teachers	کمی Quantitative	طبقه‌بندی استفاده معلمان از رسانه‌های اجتماعی برای یادگیری حرفه‌ای آن‌ها Categorizing teachers' use of social media in their professional learning	[14]	Prestridge	1
میزان استفاده دبیران از شبکه‌های اجتماعی مجازی برای ایجاد بحث گروهی، رفع اشکالات آموزشی، ایجاد یادگیری مشارکتی، آماده‌سازی یادگیرندگان برای درس جدید، تمرین و تعمیق یادگیری و ایجاد انگیزه و شوق یادگیری به‌طور معناداری بالاتر از میانگین نظری است. Teachers' use of social media for group discussion, cooperative learning, preparing learners for new lessons, learning exercise and motivation are higher than mean.	دبیران Teachers	کیفی Qualitative	شیوه‌های بهره‌گیری از دبیران کار دانش شبکه‌های مجازی Kar Danesh teachers' ways of social media use	[15]	رحیمی دوست، سیاحی و فلاحی Rahimi doost and Fallahi	2
تطبیق‌پذیری متغیری است که بیشترین تأثیر را در انگیزه دانش‌آموزان در استفاده از شبکه‌های اجتماعی دارد و رابطه مثبت بین تطبیق‌پذیری در استفاده از شبکه‌های اجتماعی و کاربردهای تحصیلی نیز معنی‌دار بود. Adaptability has the most effect on students' motivation in using social media and there is positive relationship between the adaptability and using social media for learning.	دانش‌آموزان Students	کمی Quantitative	عوامل انگیزاننده استفاده دانش‌آموزان از شبکه‌های مجازی Motivating factors for students' use of social media	[16]	Sanmamed, Carril, & de Sotomayor	3
تقریباً نیمی از اعضای هیأت علمی از شبکه‌های اجتماعی برای اهداف آموزشی استفاده می‌کنند و بزرگترین عامل انگیزشی آن‌ها برای استفاده از شبکه‌های اجتماعی این است که شبکه‌های اجتماعی وسیله‌ای برای برقراری ارتباط سریع و مؤثر است. عامل اصلی جلوگیری از استفاده از شبکه‌های اجتماعی نیز توسط اعضای هیأت علمی، نگرانی‌های آن‌ها در مورد حریم خصوصی است. Almost half of faculty members use social media for instructional purposes. Communication with social media is their important motive and privacy is their important concern.	اعضای هیأت علمی Faculty members	کیفی Qualitative	چرا اعضای هیأت علمی از سایت‌های شبکه‌های اجتماعی برای آموزش استفاده می‌کنند یا استفاده نمی‌کنند؟ Why faculty members use social media in teaching and why not?	[17]	اکشیر (Akçayır)	4

ردیف	نویسنده/نویسندگان Authors	شماره منبع Resources number	عنوان Title	روش پژوهش Research method	جامعه پژوهش Population	نتایج Results
۵	حسینی و امینیان Hossieni and Aminian	[18]	نقش فناوری شبکه اجتماعی آنلاین بر مشارکت مشتری Role of social media in customer participation	کیفی Qualitative	دانشجو معلمان Teachers student	عواملی چون دیده شدن، مشارکت، تولید محتوا به جای مصرف محتوا، ارتباط‌گیری از طریق اشتراک‌گذاری منابع، کمک گرفتن از دیگران برای بهبود تولیدات، انگیزه‌های شخصی و استفاده از تولیدات آموزشی دیگران را می‌توان از جمله علل مقبولیت شبکه‌های اجتماعی و تأثیر آن بر خودکارآمدی برشمرد. Factors like visibility, participation, content production instead content consuming and personal motivations can be considered as social media acceptance factors and their effect on self- efficacy.
۶	کیان، یعقوبی ملال، و ریحانی‌نیا Kian, Yagooi malal and Reihani nia	[19]	بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی در یادگیری دانشجویان Role of social media on student learning	کیفی Qualitative	دانشجویان Students	از میان شبکه‌های اجتماعی مختلف، دانشجویان بیشترین استفاده را از شبکه‌های اجتماعی تلگرام و اینستاگرام دارند. همچنین، استفاده بیشتر دانشجویان با هدف کاربرد آموزشی شبکه‌های اجتماعی در حوزه درسی می‌باشد. Among various social media, student most use Telegram and Instagram. Also student majority of use is for learning purposes.
۷	Kulakli & Mahony	[20]	ایجاد و به اشتراک‌گذاری دانش با وب دو و نقش آن در آموزش و یادگیری توسط دانشجو معلمان Creation and sharing knowledge with web.2 and its effects on teacher students' learning.	کمی - کیفی Quantitative and Qualitative	دانشجو معلمان Teachers student	نوآوری وب ۲، یک زیرساخت ارتباطی است که دانشجو معلمان را برای اشتراک‌گذاری افکار و تجربه‌های خود به منظور مشارکت از طریق رسانه‌های اجتماعی تعاملی تشویق می‌کند. Web 2 innovation is a communicative infrastructure that can promote teacher students to sharing thoughts and experiences.
۸	شهبازی و بیات Shahai and bayat	[21]	شبکه‌های اجتماعی مجازی و کاربران جوان: از تداوم زندگی واقعی تا تجربه جهان‌وطنی Social media and youth users: from the continuation of real life to cosmopolitan	کیفی Qualitative	جوانان Youth	تسهیل روابط فعلی، احیای روابط قدیمی، و ایجاد و حفظ روابط دوستانه Facilitation of present relations, reviving old relationships and maintenance of friendly relations.
۹	Park	[22]	بررسی تفاوت شناخت و استفاده از شبکه‌های اجتماعی در بین دانشجویان و اعضای هیأت علمی Investigating differences of identifying and using of social media among students and faculty members.	کیفی Qualitative	دانشجویان و اساتید Students and teachers	دانشجویان بیشتر از خدمات پروفایل استفاده می‌کنند، در حالی اعضای هیأت علمی بیشتر خدمات عام (عمومی) را مورد استفاده قرار می‌دهند و فعال‌تر هستند. Students use more profile services while faculty members use more public services.

نتایج Results	جامعه پژوهش Population	روش پژوهش Research method	عنوان Title	شماره منبع Resources number	نویسنده/نویسندگان Authors	ردیف
مشارکت و فعالیت دانشجویان در شبکه‌های اجتماعی مجازی از جمله فیسبوک برای ارضای چهار نیاز اساسی است: اجتماعی بودن، تفنن و سرگرمی، شناخت خویش، و کسب اطلاعات. Students' participation and their activities in social media is essential to meet four needs: socialization, entertainment, self-knowing and information acquisition.	دانشجویان Students	کمی Quantitative	غوطه‌وری در محیط شبکه‌های اجتماعی: گروه-های فیسبوک، استفاده و پیامدهای اجتماعی Immersion in social media: Facebook using and their social outputs.	[23]	Park, Kee & Valenzuela	۱۰

جدول ۲: تحلیل مضامین استفاده معلمان از شبکه‌های اجتماعی
Table 2: Content analysis of teachers' use of social networks

اصلی (Main)	سازمان‌دهنده (Organizer)	پایه (Foundation)	کد مصاحبه‌شونده (Interviewee code)	شماره دسته (Category number)
فعالیت هدفمند حرفه‌ای و شغلی (Targeted professional and occupational activity)	کسب تجارب همکاران (Gaining partner experiences)	کسب تجارب درسی و تربیتی از صفحه‌های همکاران نمونه و کارشناسان تربیتی در قالب ارتباطات آنلاین متنی و تصویری (Acquiring teaching and learning experiences from exemplary colleagues and educational experts in online textual and visual communication)	1/2/6/7/8/18/19/20/23/24/26/30	First
	شناخت و آگاهی از روش‌های تدریس و ارزشیابی (Recognition and knowledge of teaching and evaluation methods)	روش‌های نوین تدریس و نحوه ارزشیابی از یادگیرندگان در طول یک‌سال تحصیلی در قالب چت با افراد زُیده (New teaching methods and how to evaluate learners during an academic year in the form of chatting with elite people)	1/2/3/6/7/9/10/11/22/23	
	آشنایی با مسائل تربیتی و آموزشی (Introduction to educational issues)	مسائل پرورشی کودکان و فرزندان و نحوه تعامل با اولیا و دانش‌آموزان از طریق بحث و گفتگو با سایرین (Parenting issues and how to interact with parents and students through discussion with others)	2/12/24	
	آشنایی با فعالیت‌های یادگیری و تکالیف (آشنایی با طراحی آموزشی) (Introduction to learning activities and assignments (introduction to educational design))	طرح‌ها و انواع دست‌سازها و ویدیوها و گیف‌های معتبر کمک‌آموزشی (نرم‌افزارهای مربوط به آن‌ها) در قالب متنی و تصویری (Designs and types of authentic tools and videos and gifs (related software) in text and video format)	2/6/18/24/30	
	فراغت و شنودگی با دقت از اطلاعات آموزشی (Careful reading and listening of teaching and learning data and learned educational information)	پادکست‌های دروس منتشر شده توسط سایرین در قالب ویس‌ها و فایل‌های صوتی به اشتراک گذاشته شده (Course podcasts published by others in shared audio formats and files) مشاهده آثار بدیع و خلاق و بکر متخصصین تربیتی و کلیپ و ویدیوهای آموزشی (Viewing exquisite, creative and pristine educational videos and tutorials) خواندن ایرادات و انتقادات محتوای کتب درسی و اطلاعات مربوط به دوره‌های ضمن خدمت (Reading objections and criticisms of textbook content and in-service information)	2/9/10 4/9/10/13/19 2/10	

اصلی (Main)	سازمان دهنده (Organizer)	پایه (Foundation)	کد مصاحبه‌شونده (Interviewee code)	شماره دسته (Category number)
فعالیت‌های شخصی و جانبی (Personal and extracurricular activities)	مصرف فراغتی (Leisure consumption)	تماس صوتی و تصویری با دوستان و اقوام و همچنین چت متنی (Voice and video call with friends and relatives as well as text chat)	4/5/8/15/16/22/24/27/28/30	Second
		خواندن اشعار (مشاعره) و موسیقی، و بازی‌های چالشی در قالب متن و تصویر (Reading poems and music, and challenging text and image games)	11/12/15/25	
		مشاهده کلیپ طنز و متن فان و عکس نوشته‌ها (Viewing humorous clip and fun text and photos)	1/2/12/17	
	دسترسی به اخبار (Access to news)	آگاهی از اخبار روز سیاسی و اقتصادی (بورس) و مطالعاتی در رابطه با مطالب اجتماعی و پزشکی و آشپزی (Awareness of latest political and economic (stock market) news and studies on social, medical and culinary issues)	5/8/9/10/16/17/18/24/29	
		مشاهده استوری و بیوگرافی در پروفایل (آواتار) کاربران (Viewing stories and biographies in user profile)	18/30	

- تبادل تجربه با همکاران

«من در حیطه آموزشی آشنایی با ساختن دست‌سازه‌ها و انواع کاردستی‌های کتاب ریاضی فعالم و نحوه درست کردن آن‌ها را یاد می‌گیرم تا بتوانم نمونه‌هایی شبیه آن را درست کنم».

- شنودگی و قرائت با دقت از اطلاعات آموزشی و پرورشی

این قبیل از مشارکت‌کنندگان به‌عنوان مخاطبان اصلی صداها و پادکست‌های مربوط به اطلاعات آموزشی، پرورشی و خواندن نکات و اندیشه‌های سایر معلمان در تلگرام و اینستاگرام هستند که این نکات حاوی اطلاعات جدید و ایده‌پردازی‌های خلاق و گاهی مطالب انتقادی می‌باشد. مصاحبه‌شونده کد ۹ در این خصوص می‌گوید:

«من بیشتر علاقه دارم همکارانی را که ایده خلاق خود را در معرض دید قرار می‌دهند و یا اینکه مطلبی جدید در گروه قرار می‌دهند؛ مشاهده کنم و اگر بتوانم از آن‌ها راهنمایی و کمک می‌گیرم. چون اکثر آن‌ها تبحر بالا و تجارب خوبی در این زمینه دارند و می‌توانند مرا در امر تدریس کمک کنند».

مضمون فراگیر دوم: فعالیت شخصی و انگیزه‌های مربوط به آن

استفاده شخصی از شبکه‌های اجتماعی، بیشتر بر کارکرد تفریحی و سرگرمی متمرکز است. برخی از معلمان از شبکه‌های اجتماعی به‌طور روزانه و مداوم برای پُر کردن اوقات فراغت، تفریح، سرگرمی و دسترسی به اخبار استفاده می‌کنند. مصرف فراغتی شامل مواردی مانند تماس صوتی و تصویری با دوستان و اقوام همچنین گفتگوی متنی، خواندن اشعار (مشاعره) و موسیقی، بازی‌های چالشی در قالب متن و تصویر، مشاهده کلیپ طنز و متن جالب و عکس نوشته‌ها، چت متنی و تصویری (ارتباط با دوستان و فامیل)، و مشاهدات مهیج و مفرح می‌باشد. همچنین دسترسی به اخبار، مواردی همچون آگاهی از اخبار سیاسی و اقتصادی روز، مطالعه درباره مطالب اجتماعی، پزشکی، آشپزی و مشاهده پروفایل‌های ذخیره شده کاربران را شامل می‌شود. مصاحبه‌ها نشان داد، معلمان عمدتاً با انگیزه احوال‌پرسی، ایجاد حس تعلق و دسترسی به اخبار از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند.

معلمان از طریق کانال‌ها و گروه‌های تلگرامی و حتی صفحات اینستاگرام معلمان معروف، با تجارب آنان آشنا می‌شوند. معمولاً تجارب کسب‌شده، از متخصصین و کارشناسان علوم تربیتی و اساتید دانشگاه فرهنگیان می‌باشد. همچنین اکثر مصاحبه‌شوندگان اظهارات مشابهی داشتند. مصاحبه‌شونده کد ۶ در این خصوص می‌گوید:

«اکثر مواقع که به تلگرام می‌آیم بیشتر به دنبال تجارب جالب و تازه همکاران هستم و خیلی علاقه دارم که مطالب آنان را یاد بگیرم و به‌کار بیندم. بخصوص همکارانی که سابقه بالایی در تدریس دارند و یا به‌عنوان همکاران نمونه هستند و هنگامی که تجربه درسی یا کاری خود را می‌گویند، لذت می‌برم و استفاده می‌کنم و اشتباهاتی که دارم را اصلاح می‌کنم».

- آشنایی با مسائل تربیتی و پرورشی

معلمان اغلب در تلگرام به‌دنبال کسب آشنایی با روش‌ها و شیوه‌های فرزندپروری و شیوه برخورد با کودکان و دانش‌آموزان ابتدایی بودند. مصاحبه‌شونده کد ۱۲ در این خصوص می‌گوید:

«در کانال تلگرامی که عضو هستم، بیشتر مطالب نحوه برخورد با دانش‌آموزان است و خیلی به من کمک کرده تا با دانش‌آموزانم رفتار خوبی داشته باشم و با آن‌ها خوش برخورد باشم. حتی گاهی موارد با متخصصان از طریق تلگرام ارتباط برقرار می‌کنم و سؤالاتی در مورد مشکلات اخلاقی دانش‌آموزان می‌پرسم. و گاهی در اینستاگرام به صفحه روانشناسان می‌روم و از مطالب اشتراکی آن‌ها استفاده می‌کنم».

- آشنایی با فعالیت‌های یادگیری و تکالیف (آشنایی با طراحی آموزشی)

در این فعالیت، مشارکت‌کنندگان با طراحی‌هایی که اغلب در حیطه آموزشی هستند، آشنایی پیدا می‌کنند و حتی از نحوه ساخت آن نیز نکاتی را از طراح پرس‌وجو می‌کنند. این طراحی‌ها می‌تواند شامل کاردستی و دست‌سازه‌های دروس مختلفی مانند ریاضی، علوم و ... باشد که اغلب در تلگرام و اینستاگرام به اشتراک گذاشته می‌شود. مصاحبه‌شونده کد ۳۰ در این باره می‌گوید:

- مصرف فراغتی

در استفاده شخصی، معلمان به ارتباط با سایر کاربران که غالباً اقوام و دوستان هستند، می‌پردازند. همچنین به منظور تفریح و سرگرمی به اقداماتی از قبیل چت کردن و فعالیت‌های سرگرم‌کننده می‌پردازند. مشارکت‌کنندگان در این فعالیت با خانواده و دوستان خود از طریق تلگرام، ارتباط و گفتگوی متنی و تصویری برقرار می‌کنند. مصاحبه‌شونده کد ۴ در این خصوص می‌گوید:

«در تلگرام من یک گروه برای فامیل و خانواده‌ام دارم که از حال و احوالات آن‌ها باخبر می‌شوم و هرگاه دلتنگ شوم تماس صوتی با آن‌ها داشته باشم. همچنین یک گروه دوستی دارم که بیشتر آن‌ها همکارانم هستند و بعضی اوقات با آن‌ها از طریق چت ارتباط برقرار می‌کنم».

همچنین تعداد کمی از معلمان به خواندن و تماشای پست‌های احساسی (شعر و متن‌های زیبا) و لذت‌بخش می‌پردازند. همچنین متن، تصاویر و کلیپ‌های جالب که معمولاً به شکل طنز می‌باشد را مشاهده می‌کنند. مصاحبه‌شونده کد ۱۵ در این باره می‌گوید:

«سه تا کانال عضو هستم که جوک‌ها و کلیپ‌های بامزه‌ای می‌گذارند که اوقات فراغتم را پر می‌کنند؛ البته در فضای مجازی، حتی بعضی از آن‌ها اینقدر جالبند که برای شوخی با دوستانم برایشان می‌فرستم».

- دسترسی به اخبار

در این‌گونه از فعالیت‌ها، معلمان از طریق شبکه‌هایی مانند اینستاگرام و فیس‌بوک از اخبار روز جهان در حوزه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی و اقتصادی اطلاع پیدا می‌کنند. همچنین آن‌ها به بررسی صفحه‌ها و پروفایل سایر کاربران در تلگرام و اینستاگرام می‌پردازند. مصاحبه‌شونده کد ۲۹ در این خصوص می‌گوید:

«در فیس‌بوک از اطلاعات مفیدی باخبر می‌شوم. همچنین در اینستاگرام از خبرهای کوتاه و به‌روز که منتشر می‌شود، آگاه می‌شوم و در تلگرام هم عضو کانال خبرساز نیوز هستم که اخبار روز دنیا را در موارد مختلف جویا می‌شوم».

مصاحبه‌شونده کد ۱۸ نیز این‌گونه می‌گوید:

«من در تلگرام و اینستاگرام خواه ناخواه به قصد کنجکاوی به پروفایل کاربران سرکشی می‌کنم؛ البته قصد فقط این هست که از سلیقه آنان باخبر شوم. مثلاً بدانم در اینستاگرام چقدر دنبال‌کننده دارد یا اینکه در ذخیره پروفایل خود چه چیزهایی قرار می‌دهد».

با توجه به یافته‌های پژوهش، نوع استفاده معلمان از شبکه‌های اجتماعی به دو دسته فعالیت‌های شغلی و شخصی طبقه‌بندی می‌شود. دسته‌ای از معلمان در شبکه‌های اجتماعی با انگیزه توانمندشدن و الگوبرداری از معلمان دیگر به توانمندسازی خود می‌پردازند. نویدی [۲۷] در پژوهشی نشان داد که گروه‌ها و حوزه‌های تخصصی مورد علاقه کاربران معمولاً شامل حوزه‌های تخصصی کاری و رشته تحصیلی، و حوزه‌های عمومی شامل علایق عمومی و غیرحرفه‌ای کاربران بود که همسو با یافته‌های این پژوهش می‌باشد. همچنین نتایج پژوهش رحیمی‌دوست، سیاحی و

فلاحی [۱۵] در مورد شیوه‌های بهره‌گیری دبیران کارکنانش از شبکه‌های مجازی، همسو با پژوهش حاضر می‌باشد. آن‌ها دریافتند که شبکه‌های اجتماعی مجازی در امر آموزش نیز در مواردی همچون ایجاد بحث گروهی، رفع اشکالات آموزشی و ایجاد فضای یادگیری مشارکتی در زمینه‌ی حرفه‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرند. یافته‌های پژوهش‌هایی همچون جاوید و همکاران [۱۸]، کیان و همکاران [۲۸]، درتاج و همکاران [۲۸]، جاوید و همکاران [۲۹] و رضایی و همکاران [۳۰] همسو با نتایج این پژوهش نشان می‌دهند که معلمان و استادان در زمینه‌های تبادل اطلاعات علمی و ایجاد اجتماعات یادگیری از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند.

دسته دوم، فعالیت شخصی و جانبی معلمان است که با انگیزه ارتباط با افراد و سرگرمی صورت می‌گیرد. همسو با یافته‌های پژوهش حاضر، پارک و همکاران (Park et al) [۲۳] نشان دادند که دانشجویان برای رفع نیازهایی مانند اجتماعی بودن، تفنن و سرگرمی، شناخت خویش و کسب اطلاعات، از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. پژوهش‌هایی نظیر شهابی و بیات [۲۱]، Park [۲۲]، و خلیلی [۲۵] بیشترین استفاده از شبکه اجتماعی را مربوط به پُر کردن اوقات فراغت و تفریح و سرگرمی دانسته‌اند که همسو با یافته‌های این پژوهش است. در این پژوهش، نتایج حاکی از آن است که نوع فعالیت در شبکه‌های اجتماعی توسط معلمان بیشتر به سوی فعالیت‌های آموزشی و شغلی سوق دارد. گرچه اغلب کاربران شبکه‌های اجتماعی از جمله معلمان در ابتدا از این ابزارها برای تفریح و سرگرمی استفاده می‌کردند؛ ولی به تدریج وزن استفاده آموزشی از آن‌ها بیشتر شده است. البته در برخی موارد، تشخیص و تفکیک این دو دسته کمی دشوار است. به طوری که این دو فعالیت غالباً با هم هم‌پوشانی دارند و مرزی برای آن‌ها نمی‌توان مشخص کرد. به عبارت دیگر، گاهی پیش می‌آید که در مصارف شخصی، فعالیت‌های مربوط به حیطة شغلی و کاری هم درگیر باشد. آنچه که می‌توان در تبیین فعالیت معلمان در این پژوهش بیان کرد این است که معلمان نه به‌عنوان فرد مصرف‌کننده و منفعل، بلکه به‌عنوان کاربرانی فعال هستند که هنگامی با مسائل، نیازها و چالش‌هایی مواجه می‌شوند؛ این فعالیت می‌تواند نیازهای آن‌ها را رفع کند و با رضایت خاطر در برآورده شدن نیازها، فعالیت خود را در این شبکه‌ها استمرار می‌دهند. معلمان را می‌توان مخاطبان فعالی تلقی کرد که در شبکه‌های اجتماعی مفاهیم و محتوای درسی را با یکدیگر مبادله می‌کنند. آن‌ها به عنوان مخاطبان، به‌صورت هدفمند اطلاعات و طرفین ارتباطی را گزینشی انتخاب می‌کنند [۳۱]. به عبارت دیگر، معلمان در انتخاب شبکه‌های اجتماعی هدفمندانه و فعالانه مشارکت دارند و متناسب با نیازهای اطلاعاتی و آموزشی خود، آن‌ها را انتخاب و مورد استفاده قرار می‌دهند.

سؤال دوم: معلمان در شبکه‌های اجتماعی چه بازخوردهایی می‌دهند؟ یافته‌های پژوهش نشان داد که بازخوردهای معلمان در شبکه‌های اجتماعی به شکل‌های مختلف رخ می‌دهد که می‌توان آن‌ها را در شش طبقه قرار داد (جدول ۳). یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که

بازخوردها و مشارکت معلمان در تعاملات و گفتگوها در حوزه‌های مختلف، در سطوح و درجات متنوعی صورت می‌گیرد. به عبارتی در این فعالیت، معلمان در سطوح مختلفی مشارکت می‌کنند که شامل شش سطح در دو حالت اصلی عکس‌العمل یک‌سویه و عکس‌العمل چندسویه می‌باشد.

جدول ۳: تحلیل مضامین بازخورد معلمان در شبکه‌های اجتماعی
Table 3: Content analysis of teachers' feedback on social networks

سطح (Level)	کد مصاحبه‌شونده (Interviewee code)	پایه (Foundation)	سازمان دهنده (Organizer)	اصلی (Main)
عکس‌العمل یک‌سویه (کنشی) (One-way reaction (action))	7/10/12/16/21/22/25/27	بازتاب فعالیت‌های بکر، ایده‌ها و تجربیات جدید آموزشی سایر معلمان در قالب فایل WORD، PDF و اشتراک‌گذاری آن‌ها (Reflection of original activities, ideas and new educational experiences of other teachers in WORD file, PDF and ... and sharing them)	منتشر و مطلع‌کننده (Publisher and informer)	
	11/12/21/25/28/30	اطلاع‌رسانی مطالب آموزشی جدید از قبیل طرح درس‌ها و انواع تکالیف گزارشات تخصصی درس پژوهی، بخش‌نامه‌های ضمن خدمت (ال‌تی‌ام‌اس)، بازی‌های آموزشی، معرفی کتب و لینک‌های درخواستی (Introducing new educational materials, such as course design and assignments, specialized research reports, in-service teaching-learning manuals (LTMS), educational games, introduction of books and requested links)		
	1/2/8/9/10/11/12/18/22/24/25/26/28/29/30	تأیید و تشویق نظرات و فعالیت‌های برتر کلاسی اعم از تدریس، ارزشیابی - دست‌سازه که منتشر می‌شود، لایک ایده‌های خلاق و نو آموزشی در قالب متن و استیکر، قدردانی و معرفی نفرات برتر و فعال در زمینه تدریس (Confirming and encouraging top-class ideas and activities, including teaching, self-made evaluation, hands-on teaching, creative and innovative teaching ideas in the form of text and stickers, appreciating and introducing leading and active teaching staff)	لایک‌کننده (Liker)	
عکس‌العمل چندسویه (کنش-واکنش) (Multilevel reaction (action-reaction))	1/4/5/6/15/23/25/28/30	بیان نکات و قوانین مرتبط با کانال و گروه به‌عنوان فرد مدیر گروه در قالب مواردی چون: ممنوع‌بودن پخش و اشاعه شایعات و تبلیغات نامعتبر که منجر به اخراج و حذف کردن فرد خاطی می‌گردد؛ معین کردن زمان فعالیت و پست‌گذاری در گروه‌ها و کانال‌های مجازی، توجیه نکات اخلاقی (Expressing channel and group rules and issues as a group manager in the form of: banning the spread of rumors invalid and advertisements that lead to the firing and removing of the offender; Specifying the time of activity and sharing posts in virtual groups and channels, justifying the ethical issues)	مدیر و کنترل‌کننده گروه (Group Manager and controller)	
	4/6/11/12/13/14/15/16/17/18/19/20/21/23/24/29/30 And 2/3/10/12/14/17/21/23/25	نحوه ارزشیابی و تدریس کتب ابتدایی، نحوه تعامل با مدیران و بازدیدکنندگان مدرسه، روش‌های مدیریت کلاسی، مشکلات سخت-افزاری و نرم‌افزاری کامپیوتری که در قالب متنی و صوتی و تصویری و مشاوره و پاسخگویی به درخواست اولیا و دانش‌آموزان، مسائل چگونگی برخورد با دانش‌آموزان و رفتار مناسب با آنان در قالب متنی و صوتی (How to evaluate and teach elementary books, how to interact with school principals and visitors, classroom management techniques, computer hardware and software problems in textual, audio-visual format and counseling and responsiveness to the requests of parents and students, issues of how to deal with students and how to treat them appropriately in textual and audio format)	مشورت‌کننده (Consultant)	
	1/2/11/14/15/21/22/30	نقد محتوای دروس ابتدایی مانند ریاضیات اول تا ششم ابتدایی، بیان چالش‌ها، مسائل و مشکلات معیشتی و رفاهی معلمان از جمله حقوق و مزایا و فراز و فرودهای معلمی و نقد نحوه تکالیف و نوع بازخورد و ارزشیابی از یادگیرندگان (Critique of the content of elementary lessons, such as first to sixth grade math, expressing challenges, teachers' livelihood and welfare problems including teachers' income and benefits, ups and downs of being a teacher, and criticizing the format of assignments and the type of feedback and evaluation of the learners)	مجادله و انتقادکننده (Controversial and critical)	

اصلی (Main)	سازمان دهنده (Organizer)	پایه (Foundation)	کد مصاحبه‌شونده (Interviewee code)	سطح (level)
	کامنت‌گذار مستدل و موجه (Reasonable and justified commentator)	معرفی روش‌های تدریس متناسب با محتوای درس مربوطه، ارائه پیشنهادهاى جدید و تازه تربیتی - پرورشی برای چگونگی تعامل با دانش‌آموزان و سایرین، مخالفت و عدم تأیید برخی از پاسخ‌های کاربران همراه با توجیهات قانع‌کننده در مورد سؤالات درسی (Introducing teaching methods appropriate to the content of the relevant lesson, offering pristine and new educational suggestions on how to interact with students and others, disagreeing and disapproving of some user responses along with compelling justifications for the lesson questions)	1/7/8/910/12/14/2224/26/28	6

نمودار 1: طیف بازخوردهای معلمان در شبکه‌های اجتماعی براساس میزان تعامل
 Fig. 1: The range of teachers' feedback on social networks based on the amount of interaction

سطح اول) منتشر و مطلع کننده: تعدادی از معلمان مشارکت‌کننده در مصاحبه‌ها به اشتراک‌گذاری اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی علاقه‌مند هستند. این سطح از مشارکت در واقع ضعیف‌ترین سطح تعامل را ایجاد می‌کند و کاربر، مطالب را بدون مطالعه یا با مرور اجمالی در بین دیگر کاربران منتشر می‌سازد. این‌گونه افراد نقش مستقیم در ایجاد مطالب و محتوا ندارند و ماحصل تلاش‌های علمی یا تجربه‌های دیگران را منتشر کرده و در اختیار سایر کاربران در شبکه‌های اجتماعی قرار می‌دهند. این دسته از معلمان باز نشر و انتشار محتوا در این شبکه‌های اجتماعی را بسیار هدفمندتر از دیگر رویکردها مدنظر قرار می‌دهند که شاید با استفاده‌های سرگرمی و جنبه‌های شخصی و جانبی حضور در شبکه‌های اجتماعی مجازی همخوانی کمتری داشته باشد. انگیزه این دسته از معلمان در این فعالیت به‌منظور یکسان‌سازی محتوای منتشر شده می‌باشد؛ چرا که وقتی محتوایی دست‌خوش تحریف گردد و در شبکه‌های اجتماعی نشر پیدا کند، با شایعات همراه می‌شود. همچنین علاقه‌مند به آگاه‌سازی معلمان در جهت بهبود عملکرد آنان در حیطه آموزشی، مساعدت و هدایت آنان می‌باشد. لازم به ذکر است که اکثر مشارکت‌کنندگان اظهارات مشابهی داشتند. مصاحبه‌شونده کد 7 در این خصوص می‌گوید:

«مطالب جالب و آموزشی بعضی گروه‌ها را که برایم جالب هست، لایک می‌کنم. گاهی تشویق ایده‌های به‌کار برده شده و روش تدریس مورد استفاده را لایک می‌کنم. یا در برخی چالش‌ها نمونه کارهایی که با رأی اعضا بیشترین لایک را می‌خورند تا مدتی به‌عنوان پروفایل کانال یا سنجاق شده به نمایش در می‌آیند و خودم هم لایک می‌کنم تا باعث ایجاد انگیزه بیشتر آنان شود».

سطح سوم) مدیر و کنترل‌کننده گروه: سطح سوم که تعداد کمی از معلمان را شامل می‌شود، کنترل کاربران در شبکه‌های اجتماعی و بیان نکات مربوط به قوانین و مقررات در شبکه‌های اجتماعی را بازگو می‌کند. در کانال‌ها و گروه‌های متعلق به خود که یا نقش مدیریتی و یا عضوگیر (آدمین) را دارند، اشاعه می‌کنند. آنان به‌منظور یکسان بودن شخصیت واقعی و مجازی در پشت صفحه گوشتی، عدم تأثیرگذاری رسانه بر جامعه و بالعکس تأثیر انسان بر آن، و ایجاد نظم و حفظ حریم خصوصی این‌گونه رفتار را در این سطح از فعالیت انجام می‌دهند. به عبارت دیگر، این دسته از معلمان رفتارشان در این فعالیت بر این مبنا است که قدرت تأثیرگذاری خود را در این شبکه‌ها نشان دهند. همچنین خود واقعی کاربران در این شبکه‌های مجازی باید با خود واقعی آن‌ها در

سطح اول) منتشر و مطلع کننده: تعدادی از معلمان مشارکت‌کننده در مصاحبه‌ها به اشتراک‌گذاری اطلاعات در شبکه‌های اجتماعی علاقه‌مند هستند. این سطح از مشارکت در واقع ضعیف‌ترین سطح تعامل را ایجاد می‌کند و کاربر، مطالب را بدون مطالعه یا با مرور اجمالی در بین دیگر کاربران منتشر می‌سازد. این‌گونه افراد نقش مستقیم در ایجاد مطالب و محتوا ندارند و ماحصل تلاش‌های علمی یا تجربه‌های دیگران را منتشر کرده و در اختیار سایر کاربران در شبکه‌های اجتماعی قرار می‌دهند. این دسته از معلمان باز نشر و انتشار محتوا در این شبکه‌های اجتماعی را بسیار هدفمندتر از دیگر رویکردها مدنظر قرار می‌دهند که شاید با استفاده‌های سرگرمی و جنبه‌های شخصی و جانبی حضور در شبکه‌های اجتماعی مجازی همخوانی کمتری داشته باشد. انگیزه این دسته از معلمان در این فعالیت به‌منظور یکسان‌سازی محتوای منتشر شده می‌باشد؛ چرا که وقتی محتوایی دست‌خوش تحریف گردد و در شبکه‌های اجتماعی نشر پیدا کند، با شایعات همراه می‌شود. همچنین علاقه‌مند به آگاه‌سازی معلمان در جهت بهبود عملکرد آنان در حیطه آموزشی، مساعدت و هدایت آنان می‌باشد. لازم به ذکر است که اکثر مشارکت‌کنندگان اظهارات مشابهی داشتند. مصاحبه‌شونده کد 7 در این خصوص می‌گوید:

«اشتراک‌گذاری سؤالات و طرح درس‌ها و تجربیات و ایده‌های نو و جالب برای تدریس دروس ابتدایی چیزهایی هست که من جستجو و جمع می‌کنم و هر وقت همکاران تقاضا داشتند یا احساس کردم که لازم هست در گروه و کانال قرار می‌دهم و برخی از مطالب فضای مجازی دروغ محض هستند. به همین خاطر سعی می‌کنم اطلاعات معتبر و مطمئن یافته را منتشر کنم تا اطلاعات دیگری که دروغ و شایعه‌ای بیش نیستند، خنثی شوند».

ما بتونیم راحت‌تر با هم در ارتباط باشیم در خصوص ارتباط با والدین داوطلب و ارسال فایل‌ها و برنامه‌های مورد نیاز داوطلب، و از طرفی با عده‌ای از همکاران که به صورت تیمی کار می‌کنیم، باز در این مورد امکان ایجاد گروه‌ها و کانال‌ها در تلگرام راه ارتباطی وسیع‌تر و راحت‌تر برای ما ایجاد کرده که بتوانیم تبادل نظر بیشتری از راه‌های مختلف داشته باشیم».

سطح پنجم) *مجادله و انتقادکننده*: در سطح پنجم فعالیت بازخوردی مشارکت‌کنندگان که تعداد کمی از معلمان را در بر می‌گیرد، شامل اشتراک مسائل چالشی روز جامعه و به دنبال آن، گفتگوهایی در قالب مناظره پیرامون آن است. به عبارتی، آنچه که به اشتراک گذاشته می‌شود، مورد نقد و ارائه نظرات و انتقادات این دسته از معلمان قرار می‌گیرد. در این نوع بازخورد، آنچه که به عنوان یک دغدغه در نظر گرفته می‌شود؛ پیرامون آن به بحث و گفتگو پرداخته می‌شود. در این شبکه‌ها، غالباً مسائل اجتماعی، فلسفی، اقتصادی یا موضوعات مهم و چالش‌برانگیز موضوع درسی مطرح می‌شود و انگیزه مشارکت‌کنندگان به بحث‌ها و نقدها برانگیخته می‌شود. انگیزه این سطح از مشارکت‌کنندگان از این جهت است که افراد حق آزادی بیان داشته و می‌توانند ایده‌های خود را به راحتی بیان کنند. از طرفی این گفتگوها باعث می‌شود که کاربران به دیدگاه‌ها و شخصیت‌های یکدیگر آشنا و آگاه شوند و به تبادل اطلاعات با یکدیگر بپردازند. برخی از این فعالیت‌ها با اساتید و متخصصین علوم تربیتی است که اغلب در حیطه مسائل جدید آموزشی است.

مصاحبه‌شونده کد ۱۱ در این خصوص بیان می‌کند که: «نقد کردن پُست کاربران و نظرات افراد بیشتر در مواردی مانند جایی که به آزادی انسان‌ها احترام گذاشته نشود و اگر برابری انسان‌ها زیر سؤال برود؛ باید وارد بحث و نقد شد؛ اما مسأله آزادی نظر و عقیده جای گفتگو دارد. دیگران تحت قضاوت قرار بگیرند و آدم‌ها حق انتخاب و همین‌طور اشتباه دارند».

سطح ششم) *کامنت‌گذار مستدل و موجه*: بالاترین سطح مشارکت در ارائه بازخورد، سطح کامنت‌گذار مستدل و موجه است. نیمی از مشارکت‌کنندگان در پژوهش اظهار کردند که برای ارائه ایده یا پیشنهاد جدید سعی می‌کنند، کامنت‌های مستدل و همراه با ادله کافی در گروه‌ها ارائه کنند. به عبارتی این دسته از معلمان پیشنهادات جدیدی را مطرح می‌کنند. همچنین هنگامی که محتوای مطلبی اشتباه یا ناقص باشد؛ با ذکر دلیل و توجیهات مناسب به رفع و اصلاح آن‌ها می‌پردازند. انگیزه مشارکت‌کنندگان در این سطح، جلوگیری از سوء برداشت و رفع ابهام در مطالب ارائه شده است. بازخورددهندگان در این سطح تلاش می‌کنند تا ضمن ایجاد محیط صمیمی، زمینه‌ای را برای مساعدت و هدایت همدیگر فراهم نمایند مصاحبه‌شونده کد ۱ در این خصوص می‌گوید:

زندگی روزمره خود یکسان باشد. چرا که به گفته این دسته از معلمان شخصیتی که آن‌ها در پشت شیشه موبایل یا سیستم خود می‌بینند، همان شخصیتی است که در عالم واقع می‌بینند و به افراد امکان ایجاد یک نوع زندگی اجتماعی موازی با زندگی اجتماعی فعلی خود و یا در ادامه و راستای آن را می‌دهند؛ به مانند اجتماع واقعی که تمامی این نوع حرکات و جنبش‌ها و نوع استفاده‌ها از امکانات و ابزارهای آن توسط اقشار مختلف مردم صورت می‌پذیرد. به عبارت دیگر، اگر این نوع جامعه مجازی را به عنوان اجتماع در نظر بگیریم، نمی‌توان در یک اجتماع هر لحظه که اختیار کنیم، فرار کنیم و از تعهدات سرباز زنیم و از حضور به غیاب برویم. ولی یک موجود مجازی را به هیچ وجه نمی‌توان مجاب کرد؛ چرا که او نتیجه و بازخورد کنش‌های خود در این محیط و حضور کنشگرانی شبیه به خود را احساس می‌کند و آن را مجاز و یا استعاره‌ای از دنیای واقعی در نظر می‌گیرد که تمایزی با دنیای مجازی ندارد.

مصاحبه‌شونده کد ۱۵ در این خصوص می‌گوید:

«یکی از کارهای اصلی من پاک‌سازی مطالب اضافی و توجیه اعضا در مورد قوانین گروه است. به نظرم باید افرادی عضو گروه شوند که نیاز واقعی دارند. برای حفظ فضای فرهنگی گروه تا حد امکان باید از ورود افراد ناصالح جلوگیری کرد».

همچنین مصاحبه‌شونده کد ۲۸ می‌گوید:

«بازخورد و واکنش من به اعضای گروه من به منظور کنترل و جمع و جور کردن آن است. از شوخی‌های بی‌مورد متنفرم و می‌خواهم شخصیت خود را در زندگی واقعی به‌طور حقیقی بشناسانم و تأکید می‌کنم که بنده همان شخصیت را در پشت صفحه شیشه‌ای موبایل دارم که در زندگی واقعی دارم. همچنین بحث اخلاقیات برای من خیلی مهم است. چیزی که سعی در رعایت آن دارم و به سایرین تذکر می‌دهم و همیشه در گروه‌ها به همکارانم می‌گویم که ما باید روی شبکه‌های اجتماعی کنترل داشته باشیم؛ نه اینکه آن‌ها ما را احاطه کنند و تأثیرات مخرب بگذارند».

سطح چهارم) *مشورت‌دهنده*: سطح چهارم فعالیت بازخورددهندگی که اکثر مشارکت‌کنندگان در آن فعالیت می‌کنند؛ اشاره به پاسخگویی دقیق و موثق به درخواست سایر کاربران در قالب مشاوره‌های فردی و گروهی است. این نوع پاسخگویی اغلب در حیطه تدریس، محتوای درسی و بعضاً در حیطه تربیتی و پرورشی است. انگیزه این سطح از مشارکت‌کنندگان به این منظور است که وقتی درخواستی - خواه آموزشی یا غیر آموزشی - در ذهن معلم کاربر خطور می‌کند و آن را در شبکه‌های اجتماعی مطرح می‌کند؛ در صورت پاسخگویی صحیح باعث آگاهی، بهبود توانایی و عملکرد او می‌شود و این امر باعث می‌شود که انگیزه بیشتری در تعامل و پاسخگویی با سایرین داشته باشند. در همین راستا مصاحبه‌شونده کد ۲ می‌گوید:

«با توجه به این‌که من مشاور تحصیلی هستم و تعدادی از داوطلبان من مراجع غیرحضور هستند؛ تلگرام در واقع امکان خوبی ایجاد کرده که

شغلی برای توسعه حرفه‌ای و تعامل با همکاران بهره می‌گیرند. انگیزه‌های معلمان بر نحوه ارائه بازخورد و شیوه مشارکت آن‌ها در شبکه‌های اجتماعی مؤثر است. بازخوردها و مشارکت آن‌ها در شبکه‌های اجتماعی متنوع است که می‌توان آن‌ها را به شش سطح منتشرکنندگی، لایک‌کنندگی، کنترل‌کنندگی، مشورت‌دهی، نقدکنندگی و کامنت‌گذاری مستدل طبقه‌بندی نمود. با توجه به بررسی پیشینه، نوآوری پژوهش حاضر در این است که انگیزه‌ها و سطوح مشارکت معلمان در شبکه‌های اجتماعی را آشکار ساخت. معلمان گرچه از برخی جهات به مانند سایر کاربران شبکه‌های اجتماعی از آن‌ها برای تفریح یا دسترسی به اخبار و ارتباط با آشنایان بهره می‌گیرند؛ ولی انگیزه‌های آن‌ها برای استفاده از شبکه‌های اجتماعی در راستای توسعه حرفه‌ای و سطوح مشارکت آن‌ها در این راستا می‌تواند برای پژوهشگران آینده و برنامه‌ریزان تربیت معلم و آموزش‌های حین خدمت معلمان پیام‌های مهمی داشته باشد.

سطوح مشارکت معلمان در شبکه‌های اجتماعی از منظر توسعه حرفه‌ای و یادگیری‌های شغلی آن‌ها از این منظر حائز اهمیت است که هر اندازه بتوان با طرح‌ها و برنامه‌های مشخص، مشارکت معلمان در شبکه‌های اجتماعی را طوری سازماندهی کرد که از تعاملات ضعیف مانند منتشرکنندگی، لایک‌کنندگی و کنترل‌کنندگی به سمت مشورت‌دهی، نقدکنندگی و استدلال‌ورزی حرکت کنند؛ بهتر است تا به شکل عمیق با مفاهیم شغلی خود در شبکه‌های اجتماعی درگیر شوند و از ظرفیت‌های هر زمانی، هر مکانی و تعاملی این محیط برای توسعه حرفه‌ای خود بهره‌گیرند.

گرچه تمیزگذاری بین استفاده‌های شخصی و شغلی از شبکه‌های اجتماعی به‌سادگی مقدور نیست و بین این دو درهم‌تنیدگی و پویایی پیچیده‌ای وجود دارند؛ اما می‌توان گفت هدایت فعالیت‌های معلمان در شبکه‌های اجتماعی از مشارکت سطحی و ضعیف به تعامل‌کننده مستدل و نقاد می‌تواند بر نحوه استفاده آن‌ها از شبکه‌های اجتماعی در عرصه‌های شغلی و شخصی کمک کند و آن‌ها را به سمت استفاده هدفمند و مفید از این محیط هدایت کند.

مشارکت نویسندگان

فرهاد سراجی نویسنده مسئول مقاله در همه مراحل پژوهش، شامل طراحی، اجرا، تحلیل داده‌ها، تهیه گزارش و انجام اصلاحات مشارکت داشته است. رضا مالمیر در طراحی، اجرا، تحلیل داده‌ها، تهیه مقاله و انجام اصلاحات مشارکت داشته است. حامد عباسی کسان در تحلیل داده‌ها، تنظیم مقاله و اصلاحات نقش داشته است.

تشکر و قدردانی

از معلمانی که با سعه صدر و صبوری در مصاحبه‌ها شرکت کردند و صادقانه تجربه‌های خود را در اختیار ما گذاشتند، صمیمانه تقدیر و تشکر می‌کنیم.

«من بیشتر ایده‌های خودم را برای استفاده همکاران در گروه و کانال قرار می‌دهم و به سؤالات درسی همکاران جواب داده و در صورت نیاز به آن‌ها کمک می‌کنم و بعضی مواقع با پاسخ‌های منطقی، اشتباهات را خیلی محترمانه گوشزد و توجیه می‌کنم».

با توجه به یافته‌های پژوهش، بازخوردها و مشارکت معلمان از لحاظ میزان تعامل را می‌توان به شش سطح طبقه‌بندی کرد که بیشترین فعالیت معلمان در دو سطح منتشرکنندگی (سطح اول) و مشورت‌کنندگی (سطح چهار) است. از طرفی اکثر معلمان در همه سطوح، توانایی مشارکت را دارند؛ منتهی بستگی به هویت مجازی آنان و همچنین شرایط فیزیکی و نوع شبکه اجتماعی دارد. به عبارتی فعالیت‌های بازخوردی معلمان از رفتارهای سایر کاربران و امکانات شبکه اجتماعی تأثیر می‌پذیرد. مثلاً معلمانی که در اینستاگرام فعالیت می‌کنند، معمولاً سطح تعامل ضعیف (منتشرکننده و لایک‌کننده) از خود نشان می‌دهند؛ ولی در تلگرام در سطوح مختلف مخصوصاً در سطوح بالاتر مشارکت می‌کنند. می‌توان گفت شبکه‌های اجتماعی، فضایی رهایی‌بخش هستند که به مشارکت‌کننده اجازه می‌دهد در آن نقش‌های گوناگونی را از خود به نمایش بگذارد [۳۲].

از طرفی در این پژوهش بازخوردها به نوعی دربردارنده قول صمیمیت یا صداقتی است که با آن، کاربران احساسات، نیازها و نیت‌های درونی خود را برای معلمان ابراز می‌کنند و هرچه این گفتار با صمیمیت باشد؛ سطوح بازخورد به مراتب بالاتر خواهد بود. نتایج پژوهش نورمن (Norman) [۳۳] نشان داد که چهار نقش مشارکت اجتماعی را می‌توان مورد بررسی قرار داد که این نقش‌ها عبارتند از: اعضای که مصرف‌کننده‌اند؛ اعضای که پیشنهاد دهنده‌اند که به تدریج فعال و شناخته می‌شوند؛ اعضای که به عنوان مشارکت‌کننده شناخته شده‌اند و اعضای مفسر که ارتباط با کارهای دیگران را نیز تحلیل می‌کنند که تا حدودی با نتایج پژوهش حاضر همسو می‌باشد. همچنین نتایج پژوهش‌های پرستریج (Prestridge) [۱۴]، حسینی و همکاران [۱۸]، خلیلی [۲۵]، و ضیایی پرور و عقیلی [۲۶] نیز همسو با یافته‌های این سؤال پژوهش است. آن‌ها نیز در پژوهش‌های خود نشان دادند که کاربران شبکه‌های اجتماعی و بخصوص معلمان بازخوردهای مختلفی همچون انتشار اطلاعات، کامنت‌گذاری، و ... در شبکه‌های اجتماعی ارائه می‌دهند. در فعالیت بازخورددهندگی به معلمانی که مدیران گروه‌ها و کانال‌های شبکه‌های اجتماعی و در تعامل و پاسخگویی به کاربران هستند، پیشنهاد می‌شود که با جذب پژوهشگران و افراد سرشناس، اعتبار و اعضای گروه و کانال خود را بالا ببرند، به سلاقی کاربران توجه و اعتماد کنند، و انگیزه کاربران را با ارتباط مؤثر و پویا و رفع نیازهای آن‌ها، بالا ببرند.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر نشان داد که معلمان از شبکه‌های اجتماعی با انگیزه‌های شخصی برای تفریح، دسترسی به اخبار و تعامل با آشنایان و با انگیزه‌های

[14] Prestridge S. Categorising teachers' use of social media for their professional learning: A self-generating professional learning paradigm. *Computers & Education*. 2019; 129: 143-58.

[15] Rahimidoost G, Sayahi N, Falahi M. [The Ways of Using Its College Teachers from Virtual Social Networks in Education]. *Education Strategies in Medical Sciences*. 2018; 11 (3): 89-97. Persian.

[16] Sanmamed MG, Carril PC, de Sotomayor ID. Factors which motivate the use of social networks by students. *Psicothema*. 2017; 29(2): 204-210.

[17] Akçayır G. Why do faculty members use or not use social networking sites for education? *Computers in Human Behavior*. 2017; 71: 378-785.

[18] Hosseini MH, Aminian M. [The role of Online Social Media on customer Engagement]. *Journal of Research and Technology*. 2016; 1: 67-84. Persian.

معرفی نویسندگان

AUTHOR(S) BIOSKETCHES

فرهاد سراجی دانشیار دانشکده ادبیات و علوم

انسانی دانشگاه بوعلی سینا همدان در رشته

مطالعات برنامه درسی می‌باشند. ایشان در سال

۱۳۷۵ در رشته علوم تربیتی گرایش تکنولوژی

آموزشی وارد دانشگاه تبریز شدند. در بهمن

۱۳۷۹ در این رشته دانش‌آموخته و از مهر ۱۳۸۰ با رتبه یک وارد دوره

کارشناسی ارشد تکنولوژی آموزشی در دانشگاه علامه طباطبایی

گردیدند. ایشان از مهر ۱۳۸۳ تا خرداد ۱۳۸۷ دوره دکترای برنامه

درسی را در دانشگاه خوارزمی گذراند و از مهر ۱۳۸۷ به عنوان عضو

هیأت علمی در دانشگاه بوعلی سینا مشغول تدریس گردید. ایشان

تاکنون بیش از ۵۰ مقاله علمی پژوهشی به زبان فارسی و انگلیسی،

دهها مقاله کنفرانسی و دو کتاب چاپ کرده است. یادگیری الکترونیکی

و آموزش مجازی مهم‌ترین حوزه علائق آموزشی و پژوهشی ایشان

می‌باشد.

Seraji, F. Associate Professor, Curriculum Planning, Bu Ali Sina University, Hamedan, Iran

✉ fseraji@basu.ac.ir

رضا مال میر دانش‌آموخته دانشکده ادبیات و

علوم انسانی دانشگاه بوعلی سینا همدان در

مقطع کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی

گرایش برنامه‌ریزی درسی می‌باشند. ایشان

مدرک کارشناسی علوم تربیتی گرایش آموزش

ابتدایی را در سال ۱۳۹۵ از دانشگاه فرهنگیان

شهید مقصودی همدان و مدرک کارشناسی ارشد علوم تربیتی گرایش

برنامه‌ریزی درسی را در سال ۱۳۹۸ از دانشگاه بوعلی سینا دریافت

نمودند. ایشان از سال ۱۳۹۵ به عنوان معلم ابتدایی در استان همدان

تعارض منافع

«هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.»

منابع و مآخذ

[1] Wang JL, Jackson LA, Wang HZ, Gaskin J. Predicting social networking site (SNS) use: Personality, attitudes, motivation and internet self-efficacy. *Personality and Individual Differences*. 2015; 80: 119-124.

[2] Cheng SI, Chen SC, Yen DC. Continuance intention of E-portfolio system: A confirmatory and multigroup invariance analysis of technology acceptance model. *Computer Standards & Interfaces*. 2015; 42: 17-23.

[3] Akbari Tabar AA, Eskandarpour, I. *Social media and virtual social media*. Tehran: Tagharob Art and Cultural Institute Publications; 2013. Persian.

[4] Naqib al-Sadat R, Ghasabi F. [Structure and Design of Social Networks: Content Analysis of the Structure and Design of Iranian and Non-Iranian Social Networks]. *Cultural-Social Development Studies*. 2013; 1(3): 217-246. Persian.

[5] Solomon G, Schrum L. *Web 2.0: New tools, new schools*. ISTE (Interntl Soc Tech Educ); 2007.

[6] Salehi Rihani, H. [Investigating the Relationship between Job Satisfaction and Participation]. *Journal of the Culture of Participation*. 2016; 29(4): 14-28. Persian.

[7] Saemi H, Fathi Vagargah K, Attaran M, Foroughi Abri A. [The study of the impact of the disincentive factors and strategies for using social networks on the teaching and the effective learning]. *Journal of Curriculum Development*. 2015; 12(44):1-14. Persian.

[8] Hew KF. Students' and teachers' use of Facebook. *Computers in Human Behavior*. 2011 Mar 1; 27(2):662-676.

[9] CheraghMolaei L, Kadivar P, Sarami G. [On the Use of Virtual Social Networks in Education: Benefits and Challenges]. *The Journal of New Thoughts on Education*. 2015; 10(3): 29-51. Persian.

[10] Hamid S, Waycott J, Chang S, Kurnia S. Appropriating online social networking (OSN) activities for higher education: Two Malaysian cases. *Changing Demands, Changing Directions. Proceedings Ascilite Hobart*. 2011. P. 526-38.

[11] Brubaker E. *The relationship between Facebook™ activity and academic performance among African American students* [doctoral dissertation]. US: School of Education, Liberty University; 2013.

[12] Lewis K, Kaufman J, Gonzalez M, Wimmer A, Christakis N. Tastes, ties, and time: A new social network dataset using Facebook. *Com. Social Networks*. 2008; 30 (4): 330-342.

[13] Seder JP, Oishi S. Ethnic/racial homogeneity in college students' Facebook friendship networks and subjective well-being. *Journal of Research in Personality*. 2009; 43(3): 438-443.

همدان و مدرک کارشناسی ارشد علوم تربیتی گرایش مدیریت آموزشی را در سال ۱۳۹۳ از دانشگاه شهید بهشتی دریافت نمودند. در مهر ۱۳۹۴ به عنوان دانشجوی اولین دوره دکتری فناوری اطلاعات در آموزش عالی شروع به تحصیل نمودند. ایشان بیش از ۲۶ مقاله علمی در مجلات و کنفرانس‌های علمی ارائه نموده‌اند و همچنین در کمیته داوری چندین کنفرانس علمی فعالیت داشته‌اند. زمینه‌های تخصصی ایشان عبارتند از: فناوری اطلاعات در آموزش، یادگیری الکترونیکی، ارزشیابی یادگیری و دوره‌های آموزشی.

Abbasi Kasani, H. PhD Student, IT in Higher Education, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

h_abbasi@sbu.ac.ir

مشغول به تدریس می‌باشد. زمینه‌های تخصص ایشان عبارتند از: طراحی و تولید محتوای الکترونیکی، درس پژوهی و اقدام پژوهی.

Malmir, R. MA, Curriculum Planning, Bu Ali Sina University, Hamedan, Iran

rezamalmir72@gmail.com

حامد عباسی کسانلی دانشجوی دکتری رشته آموزش عالی گرایش فناوری اطلاعات در آموزش عالی دانشگاه شهید بهشتی می‌باشند. ایشان مدرک کارشناسی علوم تربیتی گرایش مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی را در سال ۱۳۹۱ از دانشگاه بوعلی سینا

Citation (Vancouver): Seraji F, Malmir R, Abbasi Kasani H. [The study of teachers' motives and usage of social networks]. *Tech. Edu. J.* 2021; 15(2): 261-275

 <http://dx.doi.org/10.22061/jte.2019.4503.2080>

COPYRIGHTS

©2021 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.